

LIDT OM KALUNDBORG NEDLAGTE LATINSKOLE

Ved Dan Lund.

»Hvad er Kirkekøb«?

Fra før 1739 til 1920 har »Grevskabet Lerckenborg« til »Kalundborg nedlagte Latinskoles Fond« udredet en aarlig Refusion for 4 Tønder Byg efter Kirkekøb.

Revisionen af Fondens Regnskab er altid foretaget pinlig nøjagtigt, Revisionen har været sig sit Ansvar bevidst, og kan man nu smile ved at blade de gamle Regnskaber igennem, saa undgaar man dog ikke at lægge Mærke til, at en Revision kan være for tjenstivrig og en ringe Regnskabsfører ærekær, saaledes at han kan bide fra sig, naar han føler sig uretfærdigt behandlet.

Vi ser paa Revisionsantegnelserne for 1883—84, hvori det hedder:

»Ifølge hoslagte Skrivelse fra Lerckenborg Godskontor er som Refusion til Kalundborg nedlagte Latinskole anført 4 Tdr. Byg efter Kapitelstaksten for 1883 til 45 Kr. 76 Øre. Da imidlertid Kapitelstaksten for 1883 for Byg er 11,26, bliver Beløbet kun 45 Kr. 04 Øre, og der er derfor formentlig ført 72 Øre for meget til Indtægt.«

Regnskabsføreren svarer herpaa:

»Kapitelstaksten for Byg efter Kirkekøb var for det omtalte Aar 11 Kr. 44 Øre og ikke 11 Kr. 26 Øre, hvorfor det anførte Beløb er rigtigt.«

Revisionen deciderer derefter, at Antegnelserne bortfalder efter Svaret, den lader Naade gaa for Ret denne Gang, men næste Gang skal han ikke slippe saa let, det er lidt ydmygende at svare, at man ikke kender Forskel paa Kapitelstakst og Kirkekøb, men saa paa alægger man bare ham at klare det, idet Revisionen tilføjer:

»Da Kapitelstaksten efter Kirkekøb er Revisionen ubekendt, vil Oplysning om samme være at vedlægge de fremtidige Regnskaber.«

Regnskabsføreren har mange Aars Regnskaber bag sig, de er alle ført ens, og alle er de i 150 Aar godkendt, hvad Beregningen efter Kirkekøb angaar. Hvis Revisionen nu finder noget at kritisere i den Henseende, saa maa det blive Revisionens Sag at skaffe »Oplysninger«. Da han derfor aflægger næste Aarsregnskab, er der ingen saadanne Oplysninger med, og Revisionen bemærker:

»Med Hensyn til de ifølge hoslagte Skrivelse fra Lerckenborg Grevskabs Godskontor modtagne 46 Kr. 32 Øre, der udgør den Kalundborg nedlagte Latinskole tilkommende Refusion for Aaret 1884 af 4 Tdr. Byg efter Kirkekøbet for samme Aar, bemærkes, at overensstemmende med Decission paa Post 1 i Antegnelserne for 1883—84 skulde Oplysning om denne »Kapitelstakst efter Kirkekøb«, der er Revisionen ubekendt, vedlægges de fremtidige Regnskaber, og, da der ikke er fremkommen saadan med Regnskabet for 1884—85, vil dette nu være at iagttage med Svaret hertil.«

Regnskabsføreren svarer omgaaende:

»Saalænge Undertegnede har aflagt Latinskolens Regnskab, har Indtægtsposten, Refusion af 4 Tdr. Byg efter Kirkekøb, Aar efter Aar været opført, og det forundrer mig derfor meget, at der først nu fordrer Oplysning om, hvorfra denne Art Kapitelstakst

hidrører. Herom er jeg ligesaa uvidende som den ærede Revision, men, for at gøre hvad jeg kunde for at tilfredsstille den, tilskrev jeg Holbæk Amt under 2. Ds., og lader jeg Amtets Brev af 5. Ds. hermed følge. Deraf vil ses, at det hele bunder i Mørke, at intet bestemt kan siges derom, hvorfor jeg haaber, at denne Antegnelsespost fremtidig udgaar.

Amtets Brev bedes tilbagesendt med den forventede Decission.«

Amtets Brev af 5. Januar 1886 er saalydende:

»I Anledning af Kontorets ærede Skrivelse af 2. f. M. angaaende den af Revisionen begærte Oplysning om »Kirkekøbet«, skal jeg tjenstlig meddele følgende:

Hvert Aar sidst i Januar Maaned bliver der af Amte fastsat »Kirkekøb« for Holbæk Amt, beregnet efter Gennemsnittet af samtlige til Kapitelstakstens Fastsættelse afgivne Vota fra Sognepræsterne i Amtet, med Undtagelse af Samsø, og Underretning herom meddelt Provsterne til Bekendtgørelse for Præsterne, alle Godskontorerne og Retsbetjentene, Sjællands Stiftsøvrighed, Skifteskriveren i Roskilde og Kirkeinspektionen i Holbæk.

Saaledes er der forholdt sig meget langt tilbage i Tiden, — hvorlænge kan jeg ikke oplyse, da Sagen paa Grund af det gamle Arkivs Defekthed ikke kan forfølges længere tilbage end til 1847, — men iøvrigt kan jeg angaaende Oprindelsen til denne Fastsættelse af Kirkekøbet ikke give anden Oplysning, end at den sikkert maa antages at hænge sammen med de gamle Bestemmelser i Forordning af 22. August 1672 og Reskrifter af 28. Marts 1673, 21. Marts 1674 og 15. Maj 1741, og at have en i det mindste sædvanemæssig Betydning med Hensyn til Beskatning af Kornafgifter til Kirken.

Endnu har jeg ikke villet unldade at bemærke,

at da Sagen om Kirkekøbets Fastsættelse første Gang kom mig for efter min Forflyttelse hertil for ca. 13 Aar siden, var det mig paafaldende, da noget lignende ikke var forekommet i mit tidligere Embede i Ringkøbing, men da jeg saa blev oplyst om dens Sammenhæng, havde jeg ikke Grund til at anstille nøjere Undersøgelse om Hjemmelen til eller Betydningen deraf og har ejheller senere faaet nogen Opfordring hertil, idet der aldrig før nu har været rejst noget Spørgsmaal derom.

Benzon.«

Efter disse Oplysningers Modtagelse svarer Revisionen kort og godt:

»Der bliver at vedlægge de fremtidige Regnskaber Attest om Størrelsen af Kapitelstaksten efter Kirkekøb.«

Med Regnskabet for 1885—86 følger Attest paa Kirkekøbet for 1886, og lignende Attester følger de paafølgende Aars Regnskaber.

Det ser herefter ud til, at Revisionen er kørt træt, men Regnskabsføreren er mere ihærdig; som den sidste Salut indsender han med Regnskabet for 1888—89 følgende »Til Oplysning«:

»Refusion af Grevskabet Lerckenborg 4 Tdr. Byg efter Kirkekøb. Angaaende denne Byafgift findes i en i 1760 af Borgmester og Raad i Kalundborg forfattet og til Stiftamtet og Biskoppen indgivet Jordebog over de publike Jorder, Kirken, Skolerne og De Fattige tilhørende, og hvortil Originalen bevares i Raadstuearkivet under Forklaring om »den latinske Skole« indført Pag. 31: Endnu tilkommer denne Skole 4 Tdr. Byg aarlig af en Gaard i Svallerup, som har lagt under Aunsøgaard, som i nogle Aar er indeholdt af Hr. Gen. Lercke, men af hans Enkefru blev kræ-

vet fra den Tid, han købte Godset, og ej har kunnet søges formedelst Mangel af Oplysning og Skødet, om Sammenhængen dermed, men nu er godtgjort ved Genpart af saavel Kongens Skøde til Etatsraad Ernst som hans Frues Skøde til Grev Lercke, at Skolen samme bør have.«

I Marginen til Jordebogen er ud for det Anførte tilført: Restancen af denne Afgift er nu krævet og efter Kvittering gjort Rigtighed derfor til Skolen 1763, og derefter bliver denne Afgift aarlig at svare.

Efter en Bemærkning angaaende samme Ydelse i samme Jordebog Pag. 30 betales Bygget efter Kirkekøb.«

Revisionen maa have været overvældet, thi der kom aldrig siden Antegnelser om Kirkekøbet.

Agiften blev endelig afløst i Aaret 1920—21, idet Lerckenborg Grevskab i Henhold til Lov Nr. 505 af 28. September 1918 en Gang for alle betalte 999 Kr. »til fuld Afgørelse«.

Dan Lund.
